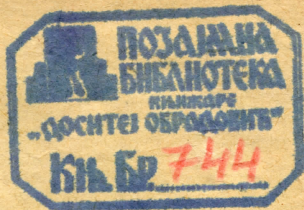

ТИХ. Р. ЂОРЂЕВИЋ

75

МЕДИЦИНСКЕ ПРИЛИКЕ

ЗА ВРЕМЕ ПРВЕ ВЛАДЕ КНЕЗА МИЛОША ОБРЕНОВИЋА

(1815—1839)

---

34. Издање Министарства Народног Здравља 34.

БЕОГРАД
ШТАМПАРИЈА ДРАГ. ГРЕГОРИЋА — КОСМАЈСКА УЛ. БР. 22.
1921.

ТИХ. Р. ЂОРЂЕВИЋ

МЕДИЦИНСКЕ ПРИЛИКЕ

ЗА ВРЕМЕ ПРВЕ ВЛАДЕ КНЕЗА МИЛОША ОБРЕНОВИЋА

(1815—1839)

34. Издање Министарства Народног Здравља 34.

БИБЛИОТЕКА
ЕТНОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА
СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА
И. Бр. 968

БЕОГРАД
ШТАМПАРИЈА ДРАГ. ГРЕГОРИЋА — КОСМАЈСКА УЛ. БР. 22.
1921.

ПРЕДГОВОР

Тек је сто година од времена, из кога желим овде да прикажем један детаљ. Међу тим, као што ће се видети, изгледа да је оно од нас готово тако далеко, као што су далеко примитивна времена бајака и легената. Супротност, која се јавља, кад се пореди доба Кнеза Милоша и наше, врло је инструктивна. Она нам показује колика је џиновска снага лежала у нашем народу, кад је успео да из онакве прошлости, за тако кратко време, створи овакву данашњицу. Она нам показује из каквих се прилика почела развијати она ма-ла, тек полуослобођена Србија, коју данас видимо у слободном загрљају свију синова нашега троименога народа. Она нам у исто време показује из каквих се елемената у њој развијала култура и специално онај део културе, о коме хоћу да кажем коју реч, а то је *Медицина*, која данас у нашем народу има велики штаб одличних лекара, даље: болница, клиника, апотека, стручних часописа и три медицинска факултета.

Медицину у Србији, у доба Кнеза Милоша, обрађивали су: Др. Емерих П. Линденмајер¹⁾ и Г. Др. Владан Ђорђевић.²⁾ Линденмајер је у своју књигу унео многе податке по сећању, те су нетачни. Он казује, на при-

---

1) Dr. Emerich P. Lindenmayer, Serbien, dessen Entwicklung und Fortschritt in Sanitätswesen, Temesvár 1876.

2) Др. Владан Ђорђевић, Историја Српског Војног Санитета I-II, Београд 1879.

мер, да је први квалификовани лекар дошао у Србију 1821 године, а он је у ствари дошао још 1819 године; да је први апотекар дошао у Београд 1828 године, а он је дошао 1830; да је Др. Јован Стејић прешао у Србију 1828 године и да је остао у њој до 1830, у ствари Стејић је прешао у лето 1829 и остао је у њој до половине лета 1832 године. И тако даље. Исто тако у Линденмајера има и непотпуности, нарочито у де-даљима. Г. Др. Владан Ђорђевић радио је одељак о Медицини у Србији, у доба Кнеза Милоша, у главном, по Линденмајеру, те и о њему вреди, у главном, исто, што и о Линденмајеру.

Прибирајући грађу за културно стање Србије у доба Кнеза Милоша, ја сам обратио пажњу и на Медицину, као на део тадашње њезине културе.

Главни извор из кога сам грађу узимао била је наша Државна Архива у Београду. Један део те грађе, онај што се односи на медицину у Србији у доба Кнеза Милоша, пре појаве првог дипломираног лекара, наштампао сам још пре неколико година¹⁾. Из тих и још многих нових података, које сам нашао у Државној Архиви и који иду до краја прве владе Кнеза Милоша, и из поуздане грађе из Литературе ја сам извео један кратак преглед медицинских прилика под Кнезом Милошем, који износим овде, у почетку ове књиге. Он, у главном, обухвата све што даје прегледну слику медицинских прилика у Србији у то време.

Као *Прилоге* овом прегледу саопштавам даље „Грађу за упознавање медицинских прилика за владе Кнеза Милоша“, коју сам још пре наших ратова исписао из Државне Архиве и на основу које је писан овај преглед. Ово чиним стога што мислим да би се из ње дали извући још многи детаљи, који би још боље расветлили медицинске прилике онога доба. Ове детаље ће нарочито стручњаци боље уочити но ми, којима Медицина није струка. Поред грађе из Државне Архиве ја саопштавам и неколико докумената из Зајечарске Суд-

1) Медицина у Србији првих година владе Кнеза Милоша (Српска Архив за целокупно лекарство 1908 и посебно).

ске Архиве из доба Кнеза Милоша, које сам исписао за време рата у Зајечару, и који су згодна допуна грађи из Државне Архиве.

У нашој Државној Архиви има још података о медицинским приликама за владе Кнеза Милоша, нарочито у досиеу „Лекари и апотекари“. Ја сам, пре ратова, и ту грађу прегледао, али нисам стигао да је сву тада испишем; после ратова, пак, то није било могућно, нешто због стања у коме је, услед рата, била наша Државна Архива, а нешто због својих других послова. И ако та грађа не би допринела много расветљавању онога што сам већ изнео, ипак би за историју наше Медицине и за стручњаке, нарочито оне, које интересује Медицина у прошлости, било потребно да се и она објави.

Најзад, међу актима у Државној Архиви нашао сам и неколико, у којима се говори о лечењу стоке. Како је Марвено Лекарство само део Медицине, ја та акта саопштавам као *Додатак* прилозима у овој књизи.

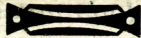
Да кажем само још неколико речи о томе како сам поступио са грађом. Сву сам је, пре свега, уредио хронолошки, те тако представља ток развика медицинских прилика времена из кога је. Даље, све оно што сам у појединим документима сматрао као врло важно саопштио сам међу наводницама, у целини, текстуално, онако као што је у оригиналу; мање важне ствари сам препричавао својим речма; оно, пак, што сам сматрао да ништа не доприноси упознавању медицинских прилика, ја сам, као сувишно, просто изостављао. Као сувишно сматрао сам и титуле, потписе, дуге уводе и сличне ствари. У место свега тога ставио сам просто: кад, ко, коме и одакле пише. На тај начин грађа је и очишћена од сувишности и казује све што нам је у овој прилици потребно. За сваки докуменат ставио сам испод њега, у угластој загради [ ], где се у Државној Архиви налази.

Језик и стил остали су потпуно онакви какви су у оригиналима; само сам стари правопис заменуо новим, јер сам сматрао да онај, ко буде проучавао ме-

дицинске прилике под Кнезом Милошем, неће зажалити за јатовима и јеровима његових доглавника и писара. Сем тога у текстовима сам исправио интерпункцију, која није била баш врло јака страна тадашњег писања. Гдешто је никако није ни било, те сам је у свему ја морао унети. Најзад, свуда, где му је по правилу место, унео сам слово х, које је у многим документима фалило, јер сам увидео да се, без њега, не би свуда познало право значење појединих речи.

Тих. Р. Ђорђевић.

САДРЖАЈ

	Страна
Предговор — — — — —	III
Медицинске прилике у Србији за време прве владе Кнеза Милоша — — — — —	1
1 Здравствене прилике — — — — —	1
2 Лекари — — — — —	2
3 Лекари са стране — — — — —	8
4 Вера и празноверица — — — — —	10
5 Дипломирани лекари — — — — —	12
6 Акушерство — — — — —	20
7 Калемљење богиња — — — — —	21
8 Апотеке — — — — —	11
9 Болнице — — — — —	23
10 Медицинска литература — — — — —	25
11 Минералне воде — — — — —	26
12 Епидемије — — — — —	27
Прилози — — — — —	39
Додатак — — — — —	97
